

BİLİM, KÜLTÜR VE ÖĞRETİM DİLİ OLARAK TÜRKÇE*

Dilimiz yüzyıllar boyunca ihmale uğramış, çeşitli etmenler Türkçenin gelişimini kösteklemiştir. Fakat bu ağır koşullar altında da Türk dili ne yapıp yapıp öz varlığını ve benliğini korumayı başarmıştır.

Gerçekten, anayurdundan kopmuş olan Türk milleti, her şeye rağmen dilinden kopmamıştır, koparılamamıştır. Dilimiz bizim için kutsaldır. Ana dilimiz üzerine özenle titremiş, titremeyi bilmiş bir ulusuz. Dilimiz, anlatı yollarının çeşitliği ve özgünlüğü bakımından dünyanın en olağanüstü yetenekte ve güzellikte bir dildir. Ana dilimiz, en körpe yaşlarımızdan başlayarak, her türlü ince duyguların ve her çeşit bilgi ve görgünün bize iletme aracı olmuş, her birimiz dilimizde kişiliğimizi kazanmış, bulmuşuzdur.

Dil insan ruhunun, benliğinin, zihninin en arı, en zengin ve âdeta sihirli ürünlerinden biridir. Güzel Türkçemiz de, böylece, bizim bu yaratıcı gücümüzü kendimize özgü çizgileriyle, belirlenmesi ve somutlaştırılması çok güç yollardan da olsa, dile getirmektedir. Bu yaratıcı güç bir noktada durmuş değildir ve duramaz da. Çünkü insan yaşamının ve uygarlığın içinde bulunduğu gelişim süreci dilde ister istemez yansımaktadır. Demek ki dilin gelişmesi bir güçlü gereksemeyi orunlar, temsil eder. Böyle olunca da, dilimizi elbette ki biz, bu ana dilinin sahipleri olan bizler geliştireceğiz ve geliştirmek zorundayız.

Dil ve özellikle yazı dili uygarlığın ve kültürün en güçlü bir taşıyıcısıdır. Dil, aynı zamanda, yeni atılımların ve buluşların ifade aracıdır. Diline böyle bir görevi yeterince veremeyen, dilini bu bakımdan gereği gibi değerlendiremeyen bir ulus, uygarlıkta ve toplumlararası uygarlık yarışmasında geri koşunlara düşmeyi peşinen kabullenmiş demektir.

Büyük Atatürk şöyle söylüyor:

Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil şuurla işlensin.

* Merhum Aydın Sayılı, biyografisi ve bibliyografisinde görüleceği üzere TTK yayınları arasında çıkan ve editörlüğünü yaptığı *Bilim, Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe* adlı kitabın önsözünü günümüz açısından önemli görüp, hem hatırasını ta'ziz ediyor hem de okuyucuların dikkatini konu üzerine çekmek istiyoruz.

Ülkesini ve yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.

Ünlü Alman tarihçisi ve dil bilgini Brockelmann'ın şu sözleri, dilimizin güncel sorunları bakımından bizi çok ilgilendirecek niteliktedir:

Dil bir milletin özelliklerinin sadık aynasıdır. Millî benliğini, ulusal özelliklerini bilinçle kavrayabilecek bir düzeye erişmedikçe, hiç bir millet siyasî yahut manevî yönden kendisinden üstün olan yabancı milletlerin kültürel etkisine ve bu kültürün taşıyıcısı olan yabancı sözcüklerin kendi ana diline girmesine engel olmak gerektiğini gereği gibi kavrayamaz.

(Bkz., Sadri Maksudî, *Türk Dili İçin*, 1930, s. 3).

Burada manevî yönden veya bakımdan üstünlükten söz ediliyor. Başka bir deyiş ile, toplumların tinsel kültür veya uygarlık yönünden kıyaslanması söz konusu olmakta ve böylece çok önemli bir noktaya parmak basılmaktadır.

Gerçekten, maddesel veya teknik uygarlığı kapsamı dışında bırakan anlamiyle kültürü bir toplumun kendine özgü ve geleneklere bağlılık yoluyla pekiştirilen birtakım özelliklerinden ve onun başka toplumlardan ayırdedilmesini sağlayan ya da kolaylaştıran ayırıcı vasıflarından ibaret saymak büyük bir kısagörüştür. Kültürün bu kesimi her zaman için ilginçtir fakat somut ve nesnel değer yargılarına götürebilecek kıyaslamaların yapılmasına pek elverişli sayılamaz. Yine, bu kesim durağandır, statiktir; özsel olarak önemli gelişmeler göstermesi beklenemez.

Toplumların kültürlerinin, millî kültürlerin, bu bakımdan çok daha büyük önem taşıyan çaplı bir kesimi, kültürün bilgi ve düşünüm tabanı üzerine oturan ve düşünümsel kültür veya düşünümsel ekinim adını verebileceğimiz bir kısmı, bir dilimidir. Bu kısım devingendir, dinamiktir; özsel olarak gelişime ve yetkinleşmeye elverişli ve yatkındır. Bu kesimdeki üstünlük, maddesel uygarlık ürünlerinden de daha büyük ve etkin ölçüde olmak üzere, toplumlar arasındaki üstünlük, etkililik, ve başarıcılık münasebetlerini orunlar ve belirlemeye yarar. Atatürk'ün yukarıda geçen "millî hissin inkişafı" sözünde kültürün bu kesiminin işe karışmakta olduğu görülüyor. Çünkü millî his özellikle bu yönde gelişime açıktır.

Biz öteden beri dilimize büyük ilgi ve özen göstermiş bir milletiz. Dilimizi geliştirmek ve zenginleştirmek bakımından yüzyılımız içinde oldukça büyük bir yol da almış bulunuyoruz. Fakat bu övülmeye değer başarıya olumsuz bir tepkinin de zaman zaman belirginleştiği, birtakım tereddütler geçiren bazı aydınlarımızın makul eleştiri sınırlarını aştığı, dilin geli-

şim zorunluluğunu yeterince anlamayarak dilimizin gelişmesini ve yeni sözcüklerin türetilmesini dilin bozulması anlamına alan eleştirilerin lâ-yık olduklarından fazla ağırlık kazandıkları olmuştur. Öte yandan, dilin geliştirilmesi işine önemle eğilmeleri gereken çeşitli bilim dalları müntesiplerinin de bu önemli görevi yeterince ciddiyetle ele almadıkları da gün kadar âşıkârdır. Bu iki etmeni, bu iki karşılıklı etmen çiftini böylece kabul etmemiz gerekiyor. Çünkü dilimizin gelişme temposunun mevcut ihtiyaca yeterince ayak uyduramamış olduğu gözler önünde ve meydandadır.

Bir zaman önce harcanan çabalar ve gerçekleştirilen birtakım atılımlar sonucu, dilimiz Arapça ve Farsça sözcük ve ifade tarzlarından arıtılmıştır. Fakat buna karşılık, Batı dilleri sözcükleri dilimize büyük bir kolaylıkla girip yerleşmektedir. Ayrıca, özellikle son yıllarda öğretim dili olarak gerek orta ve gerekse yüksek öğretimde İngilizcenin ağırlık kazandığına tanıklık etmekteyiz. Oysa, öğretim ve kültür dili olarak dilimizin önem kaybetmesi kültür ve uygarlık davamıza ters düşen bir durumdur. Bu, aynı zamanda, dilimizin sahip olduğu büyük ve müstesna olanakları görmezden gelmek, bunlara sırt çevirmek anlamına gelmektedir.

Atatürk'ün, 1930'da, Türk dili üzerine hazırlanmış az önceki notta belirtilen bir kitabın başına yazdığı ve yukarıya aynen aktarılan sözlerinde iki büyük gerçeğin, iki değerli idealin, vurgulandığı görülmektedir. Bunlardan biri dilimiz üzerinde yabancı dillerin egemenlik kurmalarına izin verilmemesi ve dilin daha önce girmiş olduğu bu durumdan kurtarılması ilkesidir. Diğeri ise, gerek edimsel ve gerekse gizil güçleriyle kalburüstü yeteneklere iye olan dilimizi dizgeli bir biçimde, kararlı bir tutumla, ve yoğun bir çaba ile zenginleştirip geliştirmektir.

Bu sözler engin ve köklü bir dil felsefesi görüşüne dayanmak zorundadır. Atatürk'ün dil davamıza yön vermekteki katkısı ve payı, ancak onun gibi muazzam bir itibar ve otoriteye sahip dâhi bir kişinin gerçekleştirebileceği dev cüsseli bir atılım şeklinde tecelli etmiştir. Sadece Türk Dil Kurumu'nu, sadece Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni kurmuş olması onun bu konudaki plânlı ve geniş çaplı tutum ve yaklaşımını dile getirmeye yeterli olsa gerektir. İlk adı Türk Dili Tetkik Cemiyeti olan Türk Dil Kurumu'nun Atatürk tarafından kuruluşunda güdülen amaç şöyle belirlenmiştir: "Cemiyetin maksadı, Türk dilinin öz zenginliğini meydana çıkarmak, onu dünya dilleri arasında, değerine yaraşır yüksekliğe ulaştırmaktır."

Meşrutiyetten hemen sonrasının birçok aydınlarının Türk dilinin kısırlığından yakınıp bu dille uygarlığa ayak uydurulamayacağını öne sürdüklerine işaret eden Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu'nun ifadesiyle, "Atatürk

Millî Mücadele yıllarında Akdeniz'i işaret ettiği gibi, Türk dili için de bir yön göstermiş, kendisi önde olmak üzere bütün milleti bu uğurda savaşa sokmuştur". Yine aynı yazar, Türk Dil Kurumu'nun kuruluşundan iki ay sonra, 26 Eylül 1932'de, Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'nda topladığı Birinci Türk Dil Kurultayı için de "bu, çok defa hakkı yenmiş, inkâr edilmiş Türk milletinin bir şahlanışı sayılırdı" diyor. (Bkz., Vecihe Hatiboğlu, "Atatürk'ün Dilciliği", *Atatürk ve Türk Dili*, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara 1963, s. 9, 12, 15).

Çok dikkate değer ki, kendi elyazısıyla yazdığı direktifler arasında, Atatürk'ün "Dil devriminin amacı, Türk dilinin kısırlaştırılması değil, genişletilmesidir" şeklindeki bir sözü de yer almaktadır. Atatürk'e göre, başka dillerdeki her bir sözcüğe karşılık olarak dilimizde *en az* bir sözcük bulmak gerekir. Bu sözcükler ortaya atılmalı, kamu oyuna sunulmalı, ve böylece, tutunanlarının yaygınlaşıp yerleşmesi sağlanmalıdır. (Melâhat Özgü, "Atatürk'ün Dilimiz Üzerine Eğilişi", *Atatürk ve Türk Dili*, Ankara 1963, s. 29, 35).

Görüldüğü üzere, öz Türkçenin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi ilkesi Atatürk tarafından gözden kaçmayacak biçimde tekrar tekrar vurgulanmaktadır. Belli bir gelişim evresinde kalan bir dilde sadeleşme süreci, iyi ve etkin biçimde yürütüldüğü takdirde, bir süre sonra amacına ulaşır, önemini ve güncelliğini yitirir. Statik kalacak bir dilde başkaca bir gelişim sorunu söz konusu olmaz. Fakat yeryüzünün güçlü ve zengin dillerinin hiç biri durağan bir tarihe sahip olmadıkları gibi, değişmeye uğramaksızın belli bir evrede donup kalmamışlardır ve kalamazlardı da.

Dilimizi yabancı dillerin boyunduruğundan uzun vadeli olarak kurtarmak sadece dilin özleştirilmesi, sadeleştirilmesi ile sağlanamaz. Bir dilin kendi kendisi üzerindeki öz egemenliğini sağlamak ve güvence altında bulundurmak için o dilin ardışık çağların gereksinmelerini yeterli ölçüde karşılayacak biçimde gelişip zenginleşmesi ve bu süreci aksatmadan devam ettirmesi zorunluluğu vardır. Bugünün ölçüleriyle yeterince gelişmiş bir dil belli bir evrede dondurulur ve yeni gelişmelere sahne olmazsa, yarının ölçüleriyle o dilde önemli yetersizliklerin baş göstereceğini muhakkak saymak, bunun zıddının söz konusu olamayacağını kesinlikle kabul etmek gerekir.

Türkçemiz Arapça ile Farsçanın aşırı ölçülerdeki etkilerine yüzyıllar boyunca açık tutulmuştu. Dilimizi bu dillerin hegemonyasından ve baskısından kurtarmak için öz Türkçeleştirme çabamızı yoğunlaştırdık ve bu davayı büyük ölçüde başardık. Fakat bununla koşut olarak dilimizi hiç de-

ğilse bazı kültür kesimlerinde geliştirmek için gerekli çalışmalarda büyük tereddütler ve zaman zaman gerçekleştirilen atılımlara ters tepkiler gösterildi. Bunun kaçınılmaz bir sonurgusu olarak da dilimiz Batı dillerinden sözcüklerin istilâsına uğramaya başladı. Yine aynı durumun bir başka tehlikeli sonucu olarak birtakım Batı dillerine yurdumuzda öğretim dili olarak aşırı bir değer verilmeye, ayrıcalıklar tanınmaya başlandı.

Gerçekten, üzerine Atatürk'ün isabetle parmak bastığı üzere, dilde özgürlük ve özerklik ile dilin gelişip zenginleşmesi sorunları, birbirlerinden ayrılmayan, birbirleriyle atbaşı yürümesi gereken iki ilkeyi orunlar. Dilimizin yabancı dillerin aşırı etki ve baskısı altında bırakılmamasının güvencesi dilimizin sürekli olarak geliştirilmesiyle geçerlik ve etkinlik kazanır. Ayrıca, böyle bir tutum içinde, böyle bir davada Türk dilinin başarılı olacağından da hiç bir tereddüte mahal yoktur. Çünkü, Atatürk'ün dediği gibi, Türk dili dillerin en zenginlerindedir. Ancak, her zengin dil gibi, bu dilin zenginliğinin de iki yönü, iki kesimi vardır; iki tür varınca iyedir. Bunlardan biri edimselleşmiş olan dil zenginliğidir. Ötekisi ise geleceğe dönüktür ve dilin gizil güçlerini, gelişim olanak ve yeteneklerini içine alır.

Dil zenginliğinden ne anlarız? Dil zenginliği birbirlerinden az çok farklı ve değişik birtakım anlamlara gelebilir. Bir defa, dil zenginliği, belki her şeyden önce, sözcük dağarcığının zenginliğini dile getirir. Fakat ayrıca, zengin ve gelişmiş bir dilde ifade incelik ve çeşitlilikleri; kullanışlı ve zengin içerikli kavram ve düşünce kalıpları; dilin telkin, çağrışım, ve seçkin uygulama örnekleri yoluyla zımnî olarak dile getirdiği düşünceler; renk, canlılık, kıvraklık, ve heyecan unsurları; birkaç sözcükle geniş anlatı olanaklarının yaratılması veya ilham edilmesi; dil bilinci, dil duygusu, dil estetiği; dilin vurgu, ritm, ve ses uyumları gibi vasıfları; sarahat, dakiklik, ve ince anlam ayırımları duyarlılığı gibi nitelikler hep dil zenginliğini belirleyen ve simgeleyen özelliklerdir. Belki de bunları, edebî dil açısından ve bilimsel ya da mantıksal ifade açısından olmak üzere, iki grup olarak düşünmek yerinde olur. Çünkü, örneğin, bir ve aynı sözcüğün birden fazla anlam taşıması cinas gibi bir edebî sanat açısından dilin olumlu bir vasfı sayılabildiği gibi, anlatı açıklığı ve dakikliği açısından olumsuz bir vasıf sayılmak durumundadır. Dil mantıklılığı dilin katı ve kuru olma doğrultusunda bir gelişim göstermesine yol açabilir. Oysa, edebiyat dili olmaya yatkınlık ve dilin müziksel vasıfları dile bir başka tür saydamlık ve berraklık kazandırabilirler.

Bu ciltte söz konusu olan dil zenginliği, özellikle, açık seçik bir biçimde tanımlanıp belirlenmeye elverişli olan sözcük hazinesi zenginliği ile ge-

rek sentaks gerek gramer ve gerekse sözcük yapı kurallarının ideal olarak tamamen sarıh ve mantıksal olması hususlarıdır. Yakınanlamlı sözcüklerin bolluğu ile tek tek sözcüklerin çok anlamlı olmaları durumu, genel olarak, bir dilde birbirleriyle ters orantılı özellikleri oluştururlar. Az önce söylendiği üzere, edebiyat bakımından bir sözcüğün çok anlamlı olması bazı edebî sanatlar açısından bir meziyet sayılabilir. Fakat bilim terimi olarak bir sözcüğün çok anlamlı oluşu ifadelere sarahatsızlık getirebileceği için bir kusur ve bir noksan sayılmak durumundadır.

Atatürk'ün Türk dili konusundaki düşüncelerinin fevkalade geniş kapsamlı olduğunu görüyoruz. Atatürk'ün bunu kanıtlayan bazı sözleri az önce sunulmuş bulunuyor. Burada bunlara Türkçeleri biraz sadeleştirilmiş şekilleriyle birkaç misal daha ekleyelim.

Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Bir de Türk dili Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felâketler içinde ahlâkını, ananelerini, hatıralarını, menfaatlerini, kısacası, bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor. Türk dili Türk milletinin kalbidir, zihnidir.

Türk dili zengin, geniş bir dildir. Her mefhumu ifadeye kabiliyeti vardır. Yalnız, onun bütün varlıklarını aramak, bulmak, toplamak, onlar üzerinde işlemek lâzımdır.

Türk milletini ve Türk dilini medeniyet tarihinin ve kültür dillerinin dışında görmeyen ne yaman bir yanlış olduğunu bütün dünyaya göstereceğiz.

Öyle istiyorum ki Türk dili bilim yöntemleriyle kurallarını ortaya koysun ve her dalda yazı yazarlar bütün terimleriyle çoğunluğun anlayabileceği güzel ahenkli dilimizi kullansınlar.

Daha çocukken, dersler, kitaplar arasında yuvarlanırken his ederdim ki bu dilin bir şeye ihtiyacı var. O ihtiyacın ne olduğunu nasıl elde edileceğini bilmezdim. Fakat mutlaka bir şey lâzım olduğunu hissederdim.

En iyi müdafaa usulü taarruzdur. Şu halde dil alanında türemiş yabancılıklara saldıralım; ağacı bir defa silkeleyelim: görelim hangi çürükler düşecek; kalan sağlamlar bakalım ne kadardır...

Millî şuurun kalabilmesi ve uyanık bulunması için dil ve tarih uğrunda çalışmaya mecburuz.

Milletimizin siyasî ve toplumsal hayatında, milletimizin fikrî terbiyesinde rehberimiz ilim ve fen olacaktır. Türk milletinin, Türk sanatı, ekonomisi, Türk şiir ve edebiyatının bütün güzelliği ile gelişmesi ancak mektep sayesinde, mektebin vereceği ilim ve fen sayesinde olacaktır.

(Bkz., Utkan Kocatürk, *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*, Ankara 1971, s. 140, 141, 119).

Atatürk “Türk dili dillerin en zenginlerindedir” derken, bir yandan da “yeter ki bu dil şuurla işlensin” sözünü ilâve ediyor. Türk dilinin her kavramı ifadeye kaabiliyetli olduğunu söylerken, bir yandan da onun bütün gizil güç ve olanaklarını arayıp saptamak gereği üzerinde duruyor. Dilimize karışmış yabancı sözcüklerin dilimizi örseleyip yozlaştırmış olduğunu daha çocukluk çağındayken müphem bir şekilde sezdiğini de kendisinden öğreniyoruz.

Böylece, Atatürk Türk dilinin özleştirilmeye ve geliştirilmeye muhtaç olduğunu vurguladığı kadar, dilimizin zenginliğini de vurguluyor. Bu zenginlik bir yandan gizil olan, potansiyel olan bir zenginliktir, bir gelişme ve yetkinleşme yeteneğidir, bir yandan da edimsel ve gerçekleşmiş, yani esasen kaybolmamış bir zenginliktir. Bu edimsel ve yitirilmemiş zenginlik ise ileride gerçekleşecek yeni yeni ve engin gelişmelerin bir güvencesidir.

Gerçekten, dilimizin ileriye yönelik gelişmelere yetenekli olduğundan şüphe edilemez. Vâkıa, kültür dilimiz öz Türkçe açısından yüzyılımız başında içaçıcı bir durumda değildi. Fakat buna rağmen, dilimizin yapısı, tarihi, ve halk dilindeki sözcük ve ifade hazinesi dilimizin özünde ve kökeninde hiç de fakir olmadığını ve ilerisi için parlak gelişme yollarının tamamen açık olduğunu Atatürk gibi derin bilgi ve sezgiye sahip bir kimsede şüpheye yer bırakmayacak biçimde kanıtlayabilmekteydi. İşte Atatürk'ün bu konuda söyledikleri de bu gerçeklere dayandığı ve bunlardan kuvvet aldığı için tamamiyle doğru ve isabetli olabilmıştır.

Yukarıda sunulan sözlerinin bazılarında Atatürk'ün dilimizin özellikle kültür dili olarak durumu üzerinde düşünmekte olduğu görülmektedir. Fakat onun dilimizin kültür dili ve, daha özel olarak, bilim dili yönünün geliştirilmesiyle ön koşunda olmak üzere ilgilendiğini gösteren çok daha açık ve ayrıntılı kanıtlarla da karşılaşılıyor.

Atatürk 1936-37 kışında geometri konusunda küçük bir kitap hazırlamış ve bu kitabında geometri terimlerinin Türkçeleştirilmesi üzerinde çok başarılı bir deneme yapmıştır. Bu konuda bu cilt içinde bazı ayrıntı bilgileri verilmektedir (s. 424). Ve işte bu güzel ve somut örneği ile gözümüzün önünde canlanan gayretleri sonucundadır ki, Atatürk, bundan kısa bir süre sonra, Kasım 1937'de, şu bildiri ile milletin huzuruna çıkabilmiştir:

Dil Kurumumuz en güzel ve feyizli bir iş olarak türlü ilimlere ait Türkçe terimleri tesbit etmiş ve bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adımını atmıştır.

Bu yıl okullarımızda tedrisatın Türkçe terimlerle basılmış kitaplarla başlamış olmasını kültür hayatımız için mühim bir hâdise olarak kaydetmek isterim. (Bkz., aşağıda, s. 423).

Görüldüğü üzere, Atatürk bilim terimlerinin bir kısmının Batı dillerinden aynen dilimize aktarılmasını öngörmekte değildi. Dilimizin bir bilim dili olarak da yabancı diller etkisi altında bulunmaması gerektiğine kesinlikle inanmaktaydı. Bunu burada vurgulayarak belirtmek yerinde olur.

Dil sorunu, geniş bir ölçü ve kapsamda olmak üzere, özellikle Batı'da, son yıllarda dikkati üzerine çekmekte ve çok çeşitli yönlerde yoğun araştırmalara konu olmaktadır. Bir yandan da dünyada tek bir dili hâkim duruma getirme çabalarının sistemli ve yoğun bir biçimde yürütülme olduğunu biliyoruz. Bilim ve öğretim dili olarak dilimizin yurdumuzda geriletilme eğilimleri ile karşı karşıya bırakılmış olmasının bazı tepkiler yaratmış olduğunu da burada kaydetmek yerinde olur. Ancak, bu tepkinin daha güçlenmesi, daha dizgeli ve geniş kapsamlı bir nelik kazanarak etkisini belirgin biçimde göstermesi zorunluluğu vardır.

Dilimizi bir bilim dili olarak geliştirmek ve terim dilimizi azimli bir şekilde zenginleştirmek zorundayız. Bu amacın gerçekleşmesi kesin ve sarıh bir ihtiyaç olduğuna göre, bu yolda duyulacak bütün tereddütleri ne yapıp yapıp bir yana itmek, silip süpürmek mecburiyetindeyiz. Şu halde, bu tereddütlerin gereksizleştirilmesi, yani makul oldukları ölçüde dikkate alınmaları ve makul olmayanlarının ayak bağı olmalarının önlenmesi gerekir. Konunun ağırdan alınmaya tahammülü olmadığı apaçıktır. Fakat işin niteliğinin acele yüzünden düşürülmemesi gerektiği de aynı derecede sarıh ve aşikârdır.

Özellikle, öğretim dili olarak Türkçemizin yurdumuzdaki statüsü meselesi günümüzde güncel ve ivedili bir sorun boyutlarını kazanmıştır. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü öğretim üye ve yardımcıları bu büyük memleket davası doğrultusunda bir hizmette bulunmak amacıyla, konuyu çeşitli yönleriyle aydınlatan birtakım yazılar hazırlayarak bunları bir cilt içinde yurt aydınlarına sunmayı kararlaştırdılar. Cilde giren yazıların özel konuları tamamen serbest bırakılmış, herkes kendini daha hazır hissettiği ya da daha yararlı olacağını umduğu bir yaklaşımla konusunu seçip ele almıştır. Maamafih, yine de

bu ayrı ayrı yazıların birbirlerini az çok tamamlayacağı ve aralarında yararlı bağların kurulmasına yol açacağı umulmaktaydı. Nitekim, böyle bir durumun gerçekleşmiş olduğu da söylenebilir.

Profesör Dr. Oktay Sinanoğlu öğretim dili olarak Türkçemizin ihmale uğramasını âdeta tek başına önlemek için çaba harcamış bir bilim adamımızdır. Gerek kendisinden ve gerekse Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal ile Doçent Dr. Semih Tezcan'dan bu yayınımıza katkıda bulunmaları rica edildi ve görüldüğü üzere kendileri bu ricayı kabul ettiler. Türk Tarih Kurumu da cildi kendi adına bastırmayı kararlaştırarak yayınımıza bizim için çok büyük değer taşıyan bir ilgi göstermiş oldu. Bölüm arkadaşlarım adına gerek Türk Tarih Kurumu'na ve gerekse sayın Enver Ziya Karal'la sayın Semih Tezcan'a ve Oktay Sinanoğlu'na şükranlarımı sunmayı zevkli bir görev sayarım.

1981 yılı Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yıldönümüne rastlamaktadır. Türk Tarih Kurumu bu güzel vesile ile bazı özel yayınları ve çalışmalarını şimdiden hazırlamaya başlamıştır. Bu cildin bu yıldönümünün anılması için çıkacak yapıtlar arasında yer almasının da ayrıca karar altına alınmış olması bizim için büyük bir kıvanç kaynağı olmuştur. Bu cildi Türk dilinin özleşmesi ve bir kültür ve bilim dili olarak benliğini bulması yolunda kendisine çok çok şeyler borçlu olduğumuz Ulu Önder Atatürk'ün kutsal anısına adamakla büyük onur duymaktayız.

Aydın SAYILI

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Felsefe Bölümü ve Bilim Tarihi Kürsüsü Başkanı,
Türk Tarih Kurumu Üyesi

